

Απόκριες & Καθαρή Δευτέρα

Συνέχεια από τη σελίδα 1

του θεού Σατούρνου από τον Ήλιο Δία. Τα «Κρόνια» «Λουπερκάλια» και «Σατουρνάλια» και από τις αρχαιότερες «Διονυσιακές γιορτές» των Ελλήνων, όπου οι άνθρωποι μεταμφιέζονταν, χόρευαν, τραγουδούσαν πίνοντας κρασί και το κέφι έφτανε στο κατακόρυφο προς τιμή του Διόνυσου.

Παλιότερα το καρναβάλι γινόταν παντού στην Ελλάδα με ομαδικές μασκαράτες, χορούς, γλέντια, σάτιρα και διάφορα ιδιαίτερα έθιμα σε κάθε μέρος. Ήταν ευκαιρία για ξεφάντωμα, κρασί και χίλια δυο πειράγματα. Μεγαλύτερα κέντρα τέτοιου ξεφάντωματος ήταν, όπως και σήμερα, η Πάτρα με το περιβόητο Πατρινό Καρναβάλι, που έχει τις ρίζες του στις αρχές του 19ου αιώνα, η Ξάνθη με το ξακουστό Ξανθιώτικο Καρναβάλι, που γίνεται πόλος έλξης αφού είναι το μεγαλύτερο καρναβάλι των Βαλκανίων με πολλά λαογραφικά στοιχεία, η Πλάκα των Αθηνών, και η Θήβα με τον περίφημο «βλάχικο γάμο» της.

Στη Θήβα γίνεται και σήμερα ο «βλάχικος γάμος» που αρχίζει από την Τσικνοπέμπτη και αποτελείται από το προξενιό, το γάμο δυο νέων και τελειώνει με την πορεία των προικιών της νύφης και το γλέντι των συμ-

πεθέρων.

Όλες αυτές οι διαδικασίες είναι γεμάτες από σατυρική αθυροστομία, κέφι, γλέντι και χορό.

Στην Πάτρα γίνεται το μεγαλύτερο καρναβάλι της Ελλάδας με διάρκεια δύο μηνών και τη τελευταία Κυριακή της αποκριάς γίνεται παρέλαση αρμάτων με επικεφαλής το ομοίωμα του θεού της αποκριάς του «Καρνάβαλου» και ακολουθία διάφορων άλλων έξυπνων μασκαρεμάτων, με τη συμμετοχή 40.000 καρναβαλιστών, και πλήθος επισκεπτών ενώ το κέφι δίνει και παίρνει.

Στην Κοζάνη γίνεται το έθιμο του φανού, κατά το οποίο φωτιές και υπαίθρια γλέντια στήνονται σε διάφορες γειτονιές της πόλης.

Στην Πλάκα, καθώς και σ' άλλα μέρη, γυρνούν στους δρόμους οι άνθρωποι μεταμφιεσμένοι, μικροί και μεγάλοι, μπαίνουν στα κέντρα, πίνουν, χορεύουν, πειράζονται και γλεντούν.

Τα τελευταία χρόνια το Καρναβάλι του Μοσχάτου καταλαμβάνει τη πρώτη θέση μεταξύ των δήμων της Αττικής.

Μόνο οι Καθολικοί και οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί γνωρίζουν τις απόκριες, ενώ στην προτεσταντική βόρεια Ευρώπη δεν υπάρχουν. Στην Κολωνία και άλλες πόλεις του Ρήνου και στην Γερμανία, το Καρναβάλι

είναι σημαντικό κομμάτι της τοπικής παράδοσης και της κριτικής εναντίον της πολιτικής. Σύλλογοι και οργανώσεις προετοιμάζονται όλο το χρόνο για αυτές τις ημέρες.

Επίσης σημαντικό Καρναβάλι παρουσιάζουν η Βενετία και η Νίκαια στη Γαλλία. Το Καρναβάλι του Ρίο ντε Τζανέιρο θεωρείται το μεγαλύτερο του κόσμου και πολυπληθέστερο σε μια φαντασμαγορική κάθε φορά παρουσίαση όπου συνδυάζεται με παραδοσιακούς ξέφρενους χορούς όπως η Σάμπα.

Βασιλική Τσουβαλιά Ελένη Πολυδώρου

Η Καθαρή Δευτέρα...

Η Καθαρή Δευτέρα είναι το τέλος των Αποκριών και η πρώτη μέρα της Σαρακοστής. Η λέξη Καθαρή εκκλησιαστική σημαίνει το ξεκίνημα της Κάθαρσης των Χριστιανών που αρχίζει με νηστεία. Από την Καθαρή Δευτέρα ξεκινάει η νηστεία της Μεγάλης Τεσσαρακοστής.

Απαραίτητα στοιχεία: τα κούλουμα και ο Χαρταετός. Με τον όρο κούλουμα, εννοούμε τη μαζική έξοδο του κόσμου εορτασμό της Καθαρής Δευτέρας. Τα κούλουμα είναι ένα παραδοσιακό λαϊκό πανηγύρι, σύμφωνα με τον πατέρα της ελληνικής λαογραφίας Νικόλαο Πολίτη, το οποίο ουσιαστικά αρχίζει την Τσικνοπέμπτη και τελειώνει την Καθαρή Δευτέρα.

Σε ορισμένες περιοχές της Ελλάδας την Καθαρή Δευτέρα καθαρίζουν ότι απόμεινε από τα μη νηστήσιμα φαγητά της αποκριάς αντί για λαγάνες, χαλβά, ελιές και πίκλες που προτιμούν οι πιο πολλοί.

Σε άλλα μέρη της Ελλάδας βάζουν μαύρα τα πρόσωπά του με καπνιά ή μπογιά παπουτσιών καθώς χορεύουν και μεθούν όλη την ημέρα σε υπαίθριες συγκεντρώσεις.

Απαραίτητο συμπλήρωμα της Καθαρής Δευτέρας αποτελεί το πέταγμα του χαρταετού, του αστεριού στα ψηλώματα. Τους χαρταετούς τους κατασκεύαζαν παλιά μόνοι τους με καλάμια και χαρτί. Με το χαρταετό πέταγαν μακριά κάθε έγνοια του χειμώνα, με τον ερχομό της άνοιξης.

... και τα έθιμά της

Βόνιτσα, το έθιμο του «Αχυρένιου Γρηγοράκη»

Ο Γρηγοράκης λέγεται ότι ήταν ψαράς και

απαρνήθηκε τη θάλασσα ψάχνοντας τη μοίρα του στη στεριά. Οι σημερινοί ψαράδες της Βόνιτσας καταδικάζουν αυτήν του την πράξη. Φτιάχνοντας λοιπόν ένα αχυρένιο καρά, τον δένουν σ'ένα γαίδαρο και τον γυρνούν σε όλο το χωριό, στη συνέχεια ρίχνουν τον καμένο τον Γρηγοράκη σε μια βάρκα που φλέγεται σ'ανοιχτά.

Ο «Βλάχικος Γάμος» της Θήβας

Το έθιμο αυτό χρονολογείται από το 1830. Σήμερα πραγματοποιείται παραδοσιακά με το ξύρισμα του γαμπρού και το στόλισμα της νύφης η οποία στην πραγματικότητα είναι άνδρας.

Το έθιμο των «Μουντζούρηδων» στον Πολύσιτο Βιστωνίδας

Εδώ η προετοιμασία ξεκινά από την προηγούμενη μέρα με την Παρασκευή της παραδοσιακής Λαγάνας και το βράσιμο της φασολάδας για να προσφέρουν στους επισκέπτες έκπληξη, αφού του υποδέχονται δύο μεταμφιεσμένοι οι οποίοι προσπαθούν να τους μουντζουρώσουν με την καπνιά από το καζάνι που έβραζε η φασολάδα έτσι

ώστε να γιορτάσουν την Καθαρά Δευτέρα μασκαρεμένοι.

Το έθιμο του «Αγά» στα Μεστά της Χίου

Το έθιμο του Αγά έχει ρίζες από την Τουρκοκρατία. Ο Αγάς εισβάλλει στο χωριό με την συνοδεία του και παίρνει θέση στη κεντρική πλατεία. Εκεί μαζεύεται ο κόσμος όπου "δικάζεται" για διάφορα παραπτώ-

ματα και πληρώνει το ανάλογο πρόστιμο. Από αυτή τη διαδικασία δε γλιτώνει κανείς από τους παρευρισκόμενους. Τα χρήματα που μαζεύονται καταλήγουν στο ταμείο του Πολιτιστικού Συλλόγου του χωριού.

Δρίβας Κωνσταντίνος Παφιλιάρης Μάκης